

**TYÖVÄENPUOLUEEN
AGRAARIOHJELMAN
TARKISTUS⁵⁴**

*Kirjoitettu maaliskuun
jälkipuoliskolla 1906*

*Julkaistu huhtikuun alussa 1906
erillisenä kirjasena
kustannusliikkeessä „Nasha Mysl”*

*Julkaistaan
kirjasen tekstin mukana*

КНИГОИЗДАТЕЛЬСТВО „НАША МЫСЛЬ“

Петербургъ, Литейный, 60, кв. 9.

Н. ЛЕНИНЪ.

Пересмотръ аграрной программы РАБОЧЕЙ ПАРТІИ.

№ 1.

Цѣна 10 коп.

С.-ПЕТЕРБУРГЪ.

1906.

Kansilehti V. I. Leninin kirjasesta
„Työväenpuolueen agraariohjelman tarkistus”.— 1906

Pienennetty

Työväenpuolueen agraariohjelman tarkistamisen ovat nyt kaikki tunnustaneet välttämättömäksi. „Enemmistön” viimeksi pidetty konferenssi (joulukuussa 1905) nosti muodollisesti esiin tämän polttavaksi käyneen kysymyksen, joka onkin jo asetettu yhdistävän edustajakokouksen päiväjärjestykseen.

Aikomuksemme on antaa ensin aivan lyhyt kuvaus agraarikysymyksen asettelusta Venäjän sosialidemokratian historiassa, sitten luoda katsaus niihin erilaisiin ohjelmaluonnoksiin, joita sosialidemokraatit nykyään esittävät, ja vihdoin hahmotella se luonnos, jota me puolustamme.

I. LYHYKÄINEN KUVAUS VENÄJÄN SOSIALIDEMOKRATIAN KATSOMUSTEN HISTORIALLISESTA KEHITYKSESTÄ AGRAARIKYSYMYKSESSÄ

Venäjän sosialidemokratia on aivan muodostumisestaan saakka tunnustanut sen, miten äärettömän tärkeä merkitys agraarikysymyksellä ja erikoisella talonpoikaiskysymyksellä on Venäjällä, ja sisällyttänyt tämän kysymyksen itsenäisen analyysin kaikkiin ohjelmarakennelmiinsa.

Päinvastainen mielipide, jota narodnikit ja sosialistivallankumoukselliset usein levittävät, pohjautuu täydelliseen tietämättömyyteen taikka tahalliseen asian vääristelyyn.

Jo ensimmäisessä venäläisten sosialidemokraattien ohjelmaluonnoksessa, jonka „Työn vapautus” ryhmä julkaisi vuonna 1884, on vaatimuksena „agraarisuhteiden perinpohjainen tarkistus” ja kaikkien maaorjuussuhteiden hävittäminen maaseudulla (kun ei satu olemaan käsillä

vanhaa ulkomailla ilmestynyttä sosialidemokraattista kirjallisuutta, niin meidän on pakko siteerata ulkomuistista, mennen takuuseen sitaattien yleisajatuksesta, muttei itse lainausten tekstistä).

Sen jälkeen Plehanov sekä aikakauslehdessä „Sotsial-Demokrat”⁵⁵ (80-luvun lopulla) että kirjasissa „Koko Venäjän köyhtyminen” ja „Sosialistien tehtävät taistelussa nälänhätää vastaan Venäjällä” (vv. 1891—1892) moneen otteeseen ja *mitä jyrkimmin* sanoin korosti, miten äärettömän tärkeä merkitys on talonpoikaiskysymyksellä Venäjällä, viittasi jopa siihenkin, että edessä olevan demokraattisen kumouksen yhteydessä on mahdollista „musta jakokin” ja että sosialidemokratia ei lainkaan pelkää eikä kaihda sellaista perspektiiviä. „Musta jako” ei ole lainkaan sosialistinen toimenpide, mutta se antaisi äärettömän suuren sysäyksen kapitalismin kehitykselle, kotimaisten markkinain kasvulle, talonpoikaiston hyvinvoinnin paranemiselle, yhteisön hajoamiselle, luokkaristiriitojen kehittymiselle maaseudulla, vanhan maa- ja velkaorjuus-Venäjän kaikkien perujen hävittämiselle.

Tällä Plehanovin viittauksella „mustaan jakoon” on erikoinen historiallinen merkitys meille. Se osoittaa havainnollisesti, että sosialidemokraatit heti alussa asettivat agraarikysymyksen Venäjällä teoreettisesti juuri sillä tavalla, josta he pitävät järkkymättä kiinni vielä nytkin.

Venäjän sosialidemokraatit ovat aina, aivan puolueensa syntymisestä nykyhetken saakka, puolustaneet seuraavia kolmea väittämää. *Ensimmäinen.* Agraarikumous tulee kiertämättä olemaan osana demokraattisesta kumouksesta Venäjällä. Tämän kumouksen sisältönä on oleva maaseudun vapauttaminen maa- ja velkaorjuussuhteista. *Toinen.* Lähenevä agraarikumous tulee yhteiskunnallis-taloudelliselta merkitykseltään olemaan porvarillis-demokraattinen kumous; se ei heikennä, vaan voimistaa kapitalismin ja kapitalististen luokkaristiriitojen kehitystä. *Kolmas.* Sosialidemokratialla on täysi syy tukea tätä kumousta mitä päättävimmällä tavalla, viitoittaen tällöin yksiä tai toisia lähimpiä tehtäviä, sitomatta kuitenkaan käsiään ja kieltäytymättä suinkaan kannattamasta jopa „mustaa jakoakin”.

Ken ei tunne näitä kolmea väittämää, ken ei ole lukenut niitä *kaikesta* sosialidemokraattisesta kirjallisuudesta, joka koskee agraarikysymystä Venäjällä, hän joko ei tunne asiaa

tahi kiertää asian olemuksen (niinkuin sosialistivallankumoukselliset aina tekevät).

Palaten sosialidemokraattien katsomusten kehityshistoriaan talonpoikaiskysymyksessä, mainitsemme vielä 90-luvun loppupuolen kirjallisuudesta „Venäjän sosialidemokraattien tehtävät” (1897)*, jossa torjutaan jyrkästi sellainen mielipide, että sosialidemokraatit suhtautuvat „välinpitämättömästi” talonpoikaistoon, ja jossa toistetaan sosialidemokratian yleiset katsomukset, sekä sanomalehti „*Iskran*”. Sen 3. numerossa, joka ilmestyi *keväällä* (maalis—huhtikuussa) vuonna 1901, t.s. *vuotta* ennen Venäjän ensimmäistä suurta talonpoikaiskapinaa, julkaistiin toimitusartikkeli „Työväenpuolue ja talonpoikaisto”**, jossa vielä kerran korostettiin talonpoikaiskysymyksen tärkeyttä ja toisten vaatimusten joukossa asetettiin muun muassa vaatimus otrezkamaiden palauttamisesta.

Tuota kirjoitusta voidaan pitää ensimmäisenä hahmotelmana sitä VSDTP:n agraariohjelmaa varten, joka „*Iskran*” ja „*Zarjan*” toimituksen nimessä julkaistiin kesällä vuonna 1902 ja joka puolueemme II edustajakokouksessa (elokuussa 1903) tuli puolueen viralliseksi ohjelmaksi.

Tässä ohjelmassa *koko* taistelua itsevaltiutta vastaan tarkastellaan porvarillisen järjestelmän taisteluna maaorjuutta vastaan, ja marxilaisuuden periaatteellinen näkökanta on selitetty mitä selvimmällä tavalla agraariosan perusväittämässä: „tarkoituksella raivata pois maaorjuusjärjestelmän jätteet, jotka raskaana ikeenä painavat välittömästi talonpoikia, ja maaseudun luokkataistelun vapaan kehityksen etuja silmälläpitäen puolue vaatii”...

Melkein kaikki sosialidemokraattisen ohjelman arvostelijat *sivuuttavat* vaikenemalla tämän perusväittämän: he eivät huomaa norsua.

Toisessa edustajakokouksessa hyväksytyyn agraariohjelman erinäiset pykälät sisälsivät kiistattomien vaatimusten ohella (säätyperusteisten verojen lakkauttaminen, vuokramaksujen alentaminen, vapaa määräämisoikeus maahan nähden) vielä vaatimuksen lunastusmaksujen palauttamisesta sekä talonpoikaiskomiteain perustamisesta

* Ks. Teokset, 2. osa, ss. 299—327. *Toim.*

** Ks. Teokset, 4. osa, ss. 403—411. *Toim.*

otrezkamaiden palauttamiseksi ja maaorjuussuhteiden jät-
teiden poistamiseksi.

Viimeinen, otrezkamaita koskeva pykälä on herättänyt sosialidemokraattien riveissä eniten arvostelua. Tätä pykälää arvosteli sekä sosialidemokraattinen „Borba” ryhmä, joka ehdotti (ellei muistini petä) kaikkien tilanherramaiden pakkoluovutusta⁵⁶, sitä arvosteli myöskin tov. Iks⁵⁷ (hänen arvostelunsa yhdessä minun vastaukseni kanssa * ilmestyi erillisenä kirjasena Genevessä kesällä 1903, juuri vähää ennen II edustajakokousta, jonka osanottajilla se oli edessään). Tov. Iks esitti otrezkamaiden ja lunastusmaksujen palauttamisen asemesta: 1) kirkkojen, luostarien ja hallitsijasuvun maiden konfiskoimista ja niiden antamista „demokraattisen valtion hallintaan”, 2) „suurmaanomistajien maakoron verottamista asteittain kohoavalla verolla, jotta tämä tulomuoto siirtyisi demokraattisen valtion käsiin kansan tarpeita varten”, ja 3) „että osa yksityisomistuksellisista (suurmaanomistajien) maista ja jos mahdollista, niin jopa kaikki maat siirrettäisiin suurten itsehallinnollisten yhteiskunnallisten järjestöjen (zemstvojen) hallintaan”.

Arvostelin tätä ohjelmaa, nimittäen sitä „maan kansallistamisen vaatimuksen huononnetuksi ja ristiriitaiseksi sanamuodoksi”, ja korostin, että talonpoikaiskomiteoilla on merkitystä sorrettua säätyä nostattavana taistelutunnukse-
sena; — että sosialidemokratian ei pidä sitoa käsiään vannomalla, ettei se tule hyväksymään vaikkapa konfiskoitujen maiden „myyntiä”; — että otrezkamaiden palauttaminen *ei* suinkaan rajoita sosialidemokratian *pyrkimyksiä*, vaan rajoittaa ainoastaan sitä mahdollisuutta, että sekä maaseutuproletariaatti että talonpoikaisporvaristo voivat asettaa yhteisiä tehtäviä. Korostin, että „jos kaiken maan vaatiminen on oleva maan kansallistamisen vaatimista taikka sen vaatimista, että maa siirrettäisiin nykyiselle yrittäjätalonpoikaistolle, niin tuollaisen vaatimuksen me arvostamme proletariaatin etujen kannalta, *ottaen huomioon kaikki asianhaarat* (kursivointi meidän); emme voi edeltäkäsän sanoa esimerkiksi sitä, tuleeko meidän yrittäjätalonpoikaisto, kun vallankumous herättää sen poliittiseen elämään, esiintymään demokraattisen vallankumouspuolueen

* Ks. Teokset, 6. osa, ss. 423—437. *Toim.*

ominaisuudessa vaiko järjestyspuolueen ominaisuudessa” (mainitun kirjasen ss. 35—36 *).

Samaa ajatusta, etteivät otrezkamaat rajoita talonpoikaisliikkeen voimaa ja vauhtia eikä meidän sille antamaa kannatusta, jos se menee pitemmälle, kehittelin myöskin kirjasessa „Maalaisköyhälistölle” (ilmestyi v. 1903, II edustajakokouksen edellä), jossa „otrezkamaita” ei nimitetä „väliseinäksi”, vaan „oveksi” ** ja jossa ei lainkaan hyljätä ajatusta *kaiken maan* siirtämisestä talonpoikaistolle, vaan jopa tervehdittääinkin sitä vississä poliittisessa tilanteessa.

Mustasta jaosta kirjoitin elokuussa vuonna 1902 („Zarja” № 4, s. 176) puolustaen agraariohjelman luonnosta näin:

„Mustan jaon vaatimuksessa on taantumuksellista se utopia, joka yleistää ja ikuistaa pientalonpoikaisen tuotannon. mutta siinä on (sen utopian ohella, että „talonpoikaisto” voisi muka olla *socialistisen* kumouksen eteenpäinviejänä) vallankumouksellinenkin puoli, nimittäin: halu talonpoikaiskapinan avulla lakaista pois kaikki maaorjuusjärjestelmän jätteet” ***.

Siis vetoamiset vuosien 1902—1903 kirjallisuuteen todistavat kumoamattomasti, että tämän pykälän laatijat eivät ole koskaan käsittäneet otrezkamaita koskevaa vaatimusta siinä mielessä, että sillä rajoitettaisiin talonpoikaisliikkeen voimaa ja vauhtia ja meidän sille antamaa kannatusta. Ja kuitenkin tapahtumien kulku on osoittanut, että ohjelman tämä pykälä on epätydyttävä, sillä talonpoikaiston liike kasvaa laajuus- ja syvyysuuntaan tavattoman nopeasti, ja että ohjelmamme synnyttää laajoissa joukoissa hämminkiä, mutta työväenluokan puolueen on otettava huomioon laajat joukot, eikä se voi vedota yksistään kommentaareihin, joissa yleisesti velvoittavaa ohjelmaa selitetään sellaisilla perusteluilla, jotka eivät ole puolueelle velvoittavia.

Agraariohjelman tarkistus alkoi käydä välttämättömäksi. Vuoden 1905 alussa „bolshevistisen” sosialidemokraattisen „Vperjod” lehden (joka ilmestyi Genevessä kerran viikossa tammikuusta toukokuuhun vuonna 1905) eräässä numerossa esitettiin luonnos agraariohjelman muuttamiseksi poistamalla siitä otrezkamaita koskeva kohta ja asettamalla

* Ks. Teokset, 6. osa, s. 431. *Toim.*

** Ks. Teokset, 6. osa, ss. 404—405. *Toim.*

*** Ks. Teokset, 6. osa, s. 122. *Toim.*

sen tilalle „talonpoikain vaatimusten tukeminen aina tilanherrojen kaikkien maiden konfiskoimiseen saakka” *.

Mutta VSDTP:n III edustajakokouksessa (toukokuu 1905) ja samaan aikaan pidetyssä „vähemmistön” „konferenssissa” ei asetettu kysymystä itse ohjelman tarkistuksesta. Asia rajoittui *taktillisen päätöslauselman* laatimiseen. Puolueen molemmat puoliskot olivat tällöin samaa mieltä talonpoikaisliikkeen tukemisesta *aina tilanherrojen kaikkien maiden konfiskoimiseen saakka*.

Oikeastaan nämä päätöslauselmat ratkaisivat etukäteen kysymyksen VSDTP:n agrariohjelman tarkistuksesta. „Enemmistön” viime konferenssissa (joulukuu 1905) hyväksyttiin ehdotukseni sellaisen toivomuksen esittämisestä, että poistettaisiin otrezkamaita ja lunastusmaksujen palauttamista koskevat pykälät sekä korvattaisiin ne osoittamalla tehtäväksi talonpoikaisliikkeen tukeminen aina tilanherrojen kaikkien maiden konfiskoimiseen saakka **.

Tähän päätämmekin lyhykäisen katsauksemme VSDTP:n katsomusten historialliseen kehitykseen agrariikysymyksessä.

II. NELJÄ VIRTUSTA AGRAARIOHJELMAA KOSKEVASSA KYSYMYKSESSÄ SOSIALIDEMOKRATIAN SISÄLLÄ

Nykyään meillä on tästä kysymyksestä, jo mainitun „bolshevistisen” konferenssin päätöslauselman lisäksi, kaksi valmista agrariohjelman luonnosta — toverien Maslovin ja Rozhkovin luonnokset — sekä toverien Finnin, Plehanovin ja Kautskyn keskeneräiset huomautukset ja esitykset, t.s. sellaiset huomautukset ja esitykset, jotka eivät tarjoa valmista ohjelmaluonnosta.

Esitämme lyhyesti näiden kirjoittajien katsomukset.

Tov. Maslov ehdottaa tov. Iksin luonnosta hieman muutettussa muodossa. Nimittäin hän poistaa Iksin luonnoksesta maakoron verottamisen asteittain kohoavalla verolla ja tekee korjauksen siihen vaatimukseen, joka koskee yksityisomistuksellisten maiden antamista zemstvolle. Maslovin korjaus on ensinnäkin siinä, että hän pyyhkii pois Iksin sanat: „jos mahdollista, niin jopa kaikki maat” (t.s. sen,

* Ks. Teokset, 8. osa, s. 224. *Toim.*

** Päätöslauselma julkaistiin sanomalehdissä „Rusj”. „Nasha Zhizn” ja „Pravda”³⁶. (Ks. tätä osaa, ss. 77–78. *Toim.*)

että kaikki maat siirrettäisiin zemstvojen hallintaan); toiseksi Maslov poistaa kokonaan Iksillä olevan maininnan „zemstvoista”, sanoen „suurten yhteiskunnallisten järjestöjen — zemstvojen” asemesta „suuret aluejärjestöt”. Koko vastaava pykälä kuuluu Maslovilla näin:

„Yksityisomistuksellisten maiden (suurmaanomistus) antaminen suurten itsehallinnollisten aluejärjestöjen hallintaan. Luovutettavaksi kuuluvien maapalstojen minimaalisen suuruuden määrää alueen kansanedustuslaitos”. Siis Maslov kieltäytyy jyrkästi Iksin ehdollisesti edellyttämästä täydellisestä kansallistamisesta ja vaatii „kunnallistamista” eli täsmällisemmin sanoen „maakunnallistamista”. Kansallistamista vastaan Maslov esittää kolme perustelua: 1) kansallistaminen olisi hyökkäämistä kansallisuuksien itsemääräämisoikeutta vastaan; 2) talonpojat, varsinkaan lohkotilalliset talonpojat, eivät suostu maittensa kansallistamiseen; 3) kansallistaminen voimistaa virkavaltaa, joka on luokkavaltiossa, porvarillis-demokraattisessa valtiossa kiertämätön.

Maslov arvostelee tilanherrojen maiden jakamista („keskenään jakoa”) vain sosialistivallankumouksellisten valesosialistisena utopiana, antamatta arviota tästä toimenpiteestä „kansallistamiseen” verraten.

Mitä Rozhkoviin tulee, niin hän ei halua jakoa eikä kansallistamista, vaatii vain otrezkamaita koskevan pykälän vaihtamista tällaiseen pykälään: „Annettava talonpojille lunastusmaksutta kaikki ne maat, jotka ovat heidän taloudellisen orjuuttamisensa välineenä” (ks. kokoelmaa „Nykyinen ajankohta”⁵⁹, tov. N. Rozhkovin kirjoitusta, s. 6). Tov. Rozhkov vaatii kirkolle kuuluvien ja muiden maiden konfiskoimista mainitsematta mitään „niiden antamisesta demokraattisen valtion hallintaan” (kuten tov. Maslov haluaa).

Edelleen tov. Finn keskeneräisessä kirjoituksessaan („Mir Bozhi” julkaisussa⁶⁰, 1906) torjuu kansallistamisen ja kallistuu nähtävästi tilanherrojen maiden jakamiseen talonpojille yksityisomaisuudeksi.

Tov. Plehanov „Dnevnikin” 5. numerossa ei myöskään kosketele sanallakaan kysymystä visseistä muutoksista agrariohjelmamme. Arvostellen Maslovia hän puolustaa vain „joustavaa faktiikkaa” yleensä, torjuu „kansallistamisen” (vedoten „Zarjan” vanhoihin perusteluihin) ja näyttää

kallistuvan tilanherrain maiden jakamiseen talonpoikain kesken.

Ja vihdoin K. Kautsky erinomaisessa teoksessaan „Agraarikysymys Venäjällä” selittää sosialidemokraattisten katsomusten yleisiä perusteita tässä kysymyksessä, antaen täyden myötätuntonsa tilanherrojen maiden jakamiselle, pitäen kai määrätyillä ehdoilla sallittavana myös kansallistamista, mutta yleensä koskettelematta lainkaan, sanallaan VSDTP:n vanhaa agraariohjelmaa enempää kuin sen muuttamiseksi tehtyjä luonnoksiakaan.

Yhdistelemällä kaikki puolueessamme hahmottuneet mielipiteet VSDTP:n agraariohjelmaa koskevassa kysymyksessä me saamme näiden mielipiteiden seuraavat neljä perustyyppiä:

1) VSDTP:n agraariohjelman ei pidä vaatia tilanherrojen maiden kansallistamista eikä konfiskoimista (tähän kuuluvat nykyisen ohjelman puolustajat ja ne, jotka ovat sellaisten vähäisten muutosten kannalla, kuin esimerkiksi tov. N. Rozhkov ehdottaa);

2) VSDTP:n agraariohjelman on vaadittava tilanherrojen maiden konfiskoimista, vaatimatta maan kansallistamista missään muodossa (tähän kuuluvat kai tov. Finn ja ehkä tov. Plehanov, vaikka hänen mielipiteensä ei olekaan selvä);

3) tilanherrojen maiden luovutus omalaatuisen ja rajoitetun kansallistamisen ohella (Iksin, Maslovin, Gromanin ynnä muiden ehdottama „zemstvollistaminen” ja „maakunnallistaminen”);

4) tilanherrain maiden konfiskoiminen ja määrätyissä poliittisissa oloissa maiden kansallistaminen (puolueemme Yhdistetyn Keskuskomitean määräämän valiokunnan enemmistön esittämä ohjelma; tämä ohjelma, jota näiden rivien kirjoittaja puolustaa, on julkaistu alempana, kirjasen lopussa)*.

Tarkastelkaamme kaikkia näitä mielipiteitä.

Nykyisen ohjelman taikka senkaltaisen ohjelman kannattajat, jota tov. Rozhkov ehdottaa, pitävät lähtökohtana joko sitä katsomusta, että suurtilojen konfiskoimista, joka johtaa niiden jakamiseen pikkupalstoiksi, ei yleensä voida sosialidemokraattiselta kannalta puolustaa, taikka sitä

* Ks. tätä osaa, ss. 186—187. Toim.

katsomusta, että ohjelmassa ei voi mitenkään olla sijaa konfiskoimiselle, että sen paikka on vain taktillisessa päätöslauselmassa.

Aloittakaamme ensimmäisestä katsomuksesta. Meille sanotaan, että suurtilat ovat edistyksellinen kapitalistinen taloustyyppi. Niiden konfiskoiminen, niiden jakaminen on taantumuksellinen toimenpide, askel takaisin pientalouteen. Sosialidemokraatit eivät voi olla sellaisen toimenpiteen kannalla.

Sellainen katsomus tuntuu meistä väärältä.

Meidän on otettava huomioon nykyisen talonpoikaisliikkeen yleinen ja lopullinen tulos eikä ole hukutettava sitä erillisiin tapauksiin ja yksityiskohtiin. Ylipäänsä nykyinen tilanherratalous Venäjällä pysyttelee enemmän maa- ja velkaorjuudellisen talousjärjestelmän kuin kapitalistisen talousjärjestelmän pohjalla. Ken kieltää tämän, hän ei pysty selittämään Venäjän nykyistä laajaa ja syvällistä vallankumouksellista talonpoikaisliikettä. Meidän virheemme, kun me esitimme vaatimukseksi otrezkamaiden palauttamisen, oli se, että emme antaneet kyllin suurta arvoa demokraattisen, nimenomaan porvarillis-demokraattisen liikkeen laajuudelle ja syvyydelle talonpoikaiston keskuudessa. Ei ole viisasta pitää kiinni tästä virheestä nyt, kun vallankumous on meitä paljon opettanut. Kaikkien tilanherroille kuuluvien maiden konfiskoiminen on kapitalismin kehitykselle verrattomasti suurempi plus kuin se miinus, joksi kapitalistisen suurtalouden jakaminen muodostuisi. Jakaminen ei hävitä pois kapitalismia eikä vie sitä taaksepäin, vaan tavattoman suuressa määrin puhdistaa, yleistää, laajentaa ja lujittaa maaperää sen (kapitalismin) uudelle kehitykselle. Olemme aina sanoneet, ettei talonpoikaisliikkeen voiman ja vauhdin rajoittaminen ole suinkaan sosialidemokraattien tehtävä, mutta kaikkien tilanherroille kuuluvien maiden konfiskoimisen vaatimisesta luopuminen nykyään olisi jo määräytyneen yhteiskunnallisen liikkeen voiman ja vauhdin ilmeistä rajoittamista.

Sen tähden ne toverit, jotka nykyään taistelevat kaikkien tilanherroille kuuluvien maiden konfiskoimisen vaatimista vastaan, tekevät samanlaisen virheen kuin tekevät Englannin hiilenkaivajat, joilla on lyhyempi kuin 8-tuntinen työpäivä ja jotka taistelevat sitä vastaan, että 8-tuntinen työpäivä saatettaisiin lain nojalla voimaan koko maassa.

Toiset toverit tekevät myönnytyksen „ajan hengelle”. Ohjelmassa vaadittakoon otrezkamaiden palauttamista tai orjuuttamiseksi käytettyjen maiden luovutusta, sanovat he. Taktillisessa päätöslauselmassa vaadittakoon konfiskoimista. Ei muka pidä sekoittaa ohjelmaa ja taktiikkaa toisiinsa.

Siihen me vastaamme, että yritys vetää ehdoton raja ohjelman ja taktiikan välille johtaa vain skolastiikkaan ja pedantismiin. Ohjelma määrittelee työväenluokan yleiset, perussuhteet muihin luokkiin nähden. Taktiikka taas osa- ja tilapäissuhteet. Se on tietysti oikein. Mutta ei pidä unohtaa, että koko taistelumme maaorjuuden jätteitä vastaan maaseudulla on osa- ja tilapäistehtävä proletariaatin yleissosialistisiin tehtäviin verrattuna. Jos Shipovin maun mukainen „perustuslaillinen komento” pysyy Venäjällä pystyssä 10—15 vuotta, niin nämä jätteet katoavat tuottaen väestölle lukemattomia kärsimyksiä, mutta kuitenkin ne katoavat, kuolevat itsestään. Vähänkään voimakas demokraattinen talonpoikaisliike käy silloin mahdottomaksi; mitään agraariohjelmaa „maaorjuusjärjestelmän jätteiden poistamiseksi” ei voida puolustaa. Siis ohjelman ja taktiikan välinen ero on vain suhteellinen. Ja joukkopuolueelle, joka juuri nyt alkaa esiintyä avoimemmin kuin ennen, on sängen epäedullista, jos ohjelmassa on erillinen, rajoitettu ja suppea vaatimus, mutta taktillisessa päätöslauselmassa on yleinen, laaja ja kaikkikäsitävä vaatimus. Puolueemme agraariohjelma on kaikesta huolimatta melko pian tarkistettava taas uudelleen: sekä siinä tapauksessa, jos dubasovilais-shipovilainen „perustuslaki” vakiintuu voimaan, että siinäkin tapauksessa, jos talonpoikain ja työväen kapina voittaa. Ei siis tarvitse erikoisesti ajaa takaa sitä, että talo rakennettaisiin ikiajoiksi.

Siirtykäämme tarkastelemaan toisentyypisiä katsomuksia. Niin, tilanherrain maiden konfiskoiminen, niiden jakaminen, mutta ei missään nimessä kansallistamista, sanotaan meille. Vedotaan Kautskyyn jakamisen puolustamiseksi, toistetaan kaikkien sosialidemokraattien entisiä perusteluja (vertaa „Zarjaan” № 4) kansallistamista vastaan. Olemme täysin ja ehdottomasti samaa mieltä siitä, että tilanherrain maiden jakaminen olisi nykyään yleensä otettuna ehdottomasti edistysellinen toimenpide sekä taloudellisessa että poliittisessa mielessä. Edelleen olemme samaa mieltä siitä-

kin, että porvarillisessa yhteiskunnassa pienomistajien luokka on *tietyissä olosuhteissa* „lujempi demokratian tuki kuin vuokraajien luokka, vuokraajien, jotka ovat riippuvaisia poliisi- ja luokkavaltiosta, vaikka se olisi perustuslaillinenkin” (Lenin, „Vastaus Iksille”, s. 27 *).

Mutta me ajattelemme, että jos nyt demokraattisen vallankumouksen tällä ajankohdalla Venäjällä *rajoituttaisiin* näihin näkökohtiin, rajoituttaisiin puolustamaan vanhaa vuoden 1902 asennetta, niin se merkitsisi ehdottomasti sitä, ettei oteta huomioon oleellisesti muuttunutta sosiaalista luokkasuhdannetta eikä poliittista suhdannetta. „Zarja” osoitti elokuussa 1902 (4. nide, Plehanovin kirjoitus, s. 36), että „Moskovskije Vedomosti”⁶¹ puolustaa meillä kansallistamista, ja ajoi läpi sitä kiistattomasti oikeata ajatusta, ettei maan kansallistamisen vaatimus ole läheskään kaikkialla eikä yleensä aina vallankumouksellinen vaatimus. Tämä viimeksi mainittu seikka on tietysti paikallaan, mutta samassa Plehanovin kirjoituksessa (s. 37) osoitetaan, että „*vallankumouskaudella*” (kursivointi Plehanovin) suurmaanomistajien pakkoluovutus voi meillä tulla välttämättömyydeksi ja että tietyissä oloissa on välttämättä asetettava siitä kysymys.

Epäilemättä asiointila on nyt oleellisesti muuttunut vuoden 1902 verrattuna. Vallankumous kohosi v. 1905 korkealle ja valmentaa nyt voimia uuteen nousuun. Ei voi olla puhettakaan siitä, että „Moskovskije Vedomosti” (edes vähänkään vakavassa mielessä) puolustaisi maan kansallistamista. Päinvastoin, maan yksityisomistuksen koskemattomuuden puolustaminen on tullut sekä Nikolai II:n puheiden että Gringmutin ja kumpp. ruikutusten perussävyksi. Talonpoikaiskapina on jo ravistellut maaorjuudellista Venäjää, ja kuolevan itsevaltiuden kaikki toiveet perustuvat nyt yksinomaan siihen, että saataisiin tehdyksi kaupat tilanherraluokan kanssa, joka on kuolemakseen pelästynyt talonpoikaisliikettä. Ei ainoastaan „Moskovskije Vedomosti”, vaan „Slovokin”, tuo shipovilaisten äänenkannattaja, parjaa Witteä ja Kutlerin „sosialistista” luonnosta, joka ei esitä kansallistamista, vaan ainoastaan sitä, että osa maasta on pakolla annettava *lunastusmaksua* vastaan. Se raivo, millä hallitus vainoaa „Talonpoikaisliittoa”, ja

* Ks. Teokset, 6. osa, s. 424. Toim.

hirmuiset „dragonadit” liikehtiviä talonpoikia vastaan osoittavat selvääkin selvemmin, että talonpoikaisliikkeen vallankumouksellisen-demokraattinen luonne on jo tullut täysin selvästi näkyviin.

Tämä liike, niinkuin mikä syvälinen kansanliike tahansa, on jo nostanut ja nostaa edelleenkin talonpoikaistossa äärettömän suurta vallankumouksellista innostusta ja vallankumouksellista tarmoa. Taistelussaan tilanherrojen maanomistusta vastaan, tilanherrojen maanhallintaa vastaan talonpojat välttämättömyyden pakosta menevät ja ovat jo etumaisten edustajiensa ominaisuudessa menneetkin niin pitkälle, että vaativat yleensä maan kaikkinaisen yksityisomistuksen kumoamista*.

Että yleiskansallisen maanomistuksen aate on nyt tavattoman laajalti liikkeellä talonpoikaiston keskuudessa — siitä ei voi olla pienintäkään epäilystä. Ja epäilemätöntä on myöskin se, että kaikesta talonpoikaiston tietämättömyydestä huolimatta, sen toivomusten kaikista taantumuksellisu-utopistisista aineksista huolimatta tällä aatteella ylipäänsä on vallankumouksellisen-demokraattinen luonne**.

Sosialidemokraattien on puhdistettava tätä aatetta sen taantumuksellisista ja pikkuporvarillis-sosialistisista vääristelyistä, — se on kiistatonta. Mutta sosialidemokraatit menettelisivät peräti virheellisesti, jos he heittäisivät yli laidan koko tämän vaatimuksen, osaamatta tuoda esille sen vallankumouksellisen-demokraattista puolta. Meidän on kaikella avomielisyydellä ja päättäväisyydellä sanottava talon-

* Ks. „Talonpoikaisliiton edustajakokouksen päätöksiä elokuun 1 päivästä ja marraskuun 6 päivästä 1905”, Pietari, 1905, s. 6, ja „Yleisvenäläisen talonpoikaisliiton perustavan edustajakokouksen pöytäkirjoja” (Pietari, 1905) passim (kalkilla. *Toim.*).

** Toveri Plehanov „Dnevnikin” 5. numerossa varoittaa Venäjää toistamasta Van Gan-tshen kokeiluja (XI vuosisadalla elänyt kiinalainen uudistaja, joka saattoi epäonnistuneesti voimaan maiden kansallistamisen) ja yrittää todistella, että talonpoikainen maiden kansallistamisen aate on syntyperältään taantumuksellinen. Tuon perustelun teennäisyys on silmäänpistävä. Totta totisesti qui prouve trop, ne prouve rien (kuka todistelee liian paljon, hän ei todista mitään). Jos XX vuosisadan Venäjää voitaisiin verrata XI vuosisadan Kiinaan, niin silloin me Plehanovin kanssa emme kai puhuisikaan talonpoikaisliikkeen vallankumouksellisen-demokraattisesta luonteesta emmekä Venäjän kapitalismista. Mitä taas tulee talonpoikaisen maiden kansallistamisen aatteen taantumukselliseen syntyperään (tai luonteeseen), niin onhan mustan jaon aatteessakin mitä ilmeisimpiä piirteitä ei ainoastaan sen taantumuksellisesta syntyperästä, vaan myöskin sen nykyisestä taantumuksellisesta luonteesta. Koko talonpoikaisliikkeessä ja koko talonpoikaisideologiassa on taantumuksellisia aineksia, mutta se ei ensinkään kumoa koko tämän liikkeen yleistä vallankumouksellisen-demokraattista luonnetta kokonaisuudessaan. Sen tähden Plehanov ei millään todistanut väitettään (että määrättyissä poliittisissa oloissa sosialidemokraateille ei käy päinsä asettaa maiden kansallistamisen vaatimusta), vaan vieläpä erikoisesti heikensi sitä liioitellun teennäisillä perusteluillaan

pojalle, että maiden kansallistaminen on porvarillinen toimenpide, että se on hyödyllinen *vain* määrätyissä poliittisissa oloissa, mutta olisi lyhytnäköistä politiikkaa, jos me, sosialistit, esiintyisimme talonpoikaisjoukkojen edessä *vain pelkästään* kieltäen tämän toimenpiteen yleensä. Eikä ainoastaan lyhytnäköistä politiikkaa, vaan myöskin teoreettista marxilaisuuden vääristelyä, marxilaisuuden, joka on mitä täydellisimmällä selvyydellä todennut, että maiden kansallistaminen on mahdollista ja ajateltavissa porvarillissakin yhteiskunnassa, että se ei pidätä, vaan voimistaa kapitalismin kehitystä, että se on porvarillis-demokraattisten uudistusten *maksimi* agraarisuhteiden alalla.

Entä kukapa voisi kieltää sitä, että *nykyään* meidän on esiinnyttävä talonpoikaiston edessä vaatimalla nimenomaan maksimimäärää porvarillis-demokraattisia uudistuksia? Voidaanko tosiaankin yhä vielä olla näkemättä sitä yhteyttä, mikä on talonpojan agraarivaatimusten radikaalisuuden (maan yksityisomistuksen kumoaminen) ja sen poliittisten vaatimusten (tasavalta j.n.e.) radikaalisuuden välillä?

Ei, sosialidemokraattien kanta agraarikysymyksessä nykyään, jolloin on kysymys demokraattisen kumouksen viemisestä loppuun saakka, voi olla *vain seuraavanlainen*: tilanherrain maanomistusta vastaan talonpoikaisen omistuksen puolesta, mikäli yleensä on olemassa maan yksityisomistus. Maan yksityisomistusta vastaan maan kansallistamisen puolesta *määrätyissä poliittisissa oloissa*.

Tässä tulemmekin katsomuksien kolmanteen tyyppiin: „zemstvovollistamiseen” eli „maakunnallistamiseen”, jota Iks, Maslov ja muut ehdottavat. Maslovia vastaan pitää tässä toistaa osaksi se, mitä olen jo v. 1903 sanonut Iksiä vastaan, nimittäin: että hän tarjoaa „huononnetun ja ristiriitaisen sanamuodon maan kansallistamisen vaatimuksesta” (*Lenin*. „Vastaus Iksille”, s. 42 *). „(Yleensä puhuen) olisi toivottavaa”, kirjoitin samassa kirjoituksessa, „että maa siirrettäisiin demokraattisen valtion eikä *pienten* yhteiskunnallisten (nykyisen tai tulevan zemstvon kaltaisten) järjestöjen käsiin”.

Mitä Maslov ehdottaa? Hän ehdottaa sekasotkua kansallistamisesta *ynnä* zemstvovollistamisesta *ynnä* maan

* Ks. Teokset, 6. osa, s. 437. *Toim.*

yksityisomistuksesta *osoittamatta lainkaan* niitä erilaisia poliittisia olosuhteita, joiden vallitessa proletariaatille on edullista (suhteellisen edullista) yksi tai toinen maiden järjestelyn systeemi. Todellakin, luonnoksensa 3. pykälässä Maslov vaatii kirkkojen maiden ja muiden maiden „konfiskoimista” ja „niiden antamista demokraattisen valtion hallintaan”. Se on puhtainta lajia kansallistamista. Herää kysymys: miksi ei ole mainittu niitä poliittisia ehtoja, jotka tekivät kansallistamisen vahingottomaksi porvarillisessa yhteiskunnassa? Minkä takia *tässä* ei ole kansallistamisen asemesta ehdotettu zemstvollistamista? Minkä takia on valittu sellainen sanamuoto, joka *sulkee pois* konfiskoitujen maiden myynnin?*. Mihinkään näihin kysymyksiin ei Maslovilla ole vastausta.

Ehdottaessaan kirkkojen, luostarien ja hallitsijasuvun maiden kansallistamista ja kiistäessään samalla yleensä kansallistamista vastaan Maslov peittoaa itse itseään. Hänen esittämänsä perustelut kansallistamista vastaan ovat osaksi epätäydellisiä ja epätarkkoja, osaksi aivan heikkoja. Ensimmäinen perustelu: kansallistaminen olisi hyökkäämistä kansallisuuksien itsemääräämisoikeutta vastaan. Eihän saa Pietarissa määrällä Taka-Kaukasian alueista.—Tuo ei ole mikään perustelu, vaan pelkkää väärinkäsitystä. Ensinnäkin ohjelmassamme on tunnustettu kansallisuuksien itsemääräämisoikeus ja Taka-Kaukasialla on siis „oikeus” itsemääräämiseen eroamalla Pietarista. Eihän Maslov esitä vastaväitteitä nelikantaa⁶² vastaan sillä perusteella, että „Taka-Kaukasia” voi olla suostumatta! Toiseksi, ohjelmamme on *yleensä* tunnustanut sekä paikallisen että alueittaisen *laajan* itsehallinnon ja siis on suorastaan naurettavaa puhua siitä, että „pietarilainen virkavalta määrällisi vuoristolaisten maista”! (Maslov, s. 22). Kolmanneksi, yhtä kaikki on *pietarilaisen* perustavan kokouksen annettava laki *Taka-Kaukasian* maiden „zemstvollistamisesta”, sillä eihän Maslov halua myöntää mille reuna-*maalle* tahansa vapautta säilyttää voimassa tilanherrojen maanomistusta! Siis Maslovin koko perustelu romahtaa.

* Vrt. *Lenin*. „Vastaus Iksille”, s. 27: „Ollisi väärin sanoa, että sosialidemokratia tulee kaikissa olosuhteissa ja aina olemaan myyntiä vastaan” (ks. Teokset, 6. osa, s. 424. *Toim.*). Ei ole loogillista eikä järkevää edellyttää maan yksityisomistuksen pysyvän voimassa ja sanoutua irti myynnistä.

Toinen perustelu: „Maiden kansallistaminen edellyttää *kaikkien* maiden siirtämistä valtion käsiin. Mutta tokko talonpojat suostuvat antamaan maitaan kenellekään vapaaehtoisesti, eritoten lohkotilalliset talonpojat?” (Maslov, s. 20).

Ensinnäkin Maslov leikittelee sanoilla tai sekoittaa käsitteitä. Kansallistaminen merkitsee sitä, että luovutetaan maan omistusoikeus — maakoron saantioikeus eikä lainkaan itse maata. Kansallistaminen ei ensinkään merkitse sitä, että kaikki talonpojat vasten tahtoaan luovuttaisivat jollekin maansa. Selittäkäämme tämä Masloville esimerkiksi. Sosialistinen kumous ei merkitse ainoastaan maanomistusoikeuden, vaan myös itse talousobjektina olevan maan luovuttamista koko yhteiskunnan haltuun. Merkitseekö tämä sitä, että sosialistit haluavat ottaa pientalonpojilta pois heidän maansa vastoin heidän tahtoaan? Ei, yksikään järkevä sosialisti ei ole koskaan esittänyt sellaista typeryyttä.

Pitääkö kukaan tarpeellisena mainita erikoisesti tästä sosialistisessa ohjelmassa, jossa puhutaan maan yksityisomistuksen vaihtamisesta yhteiskunnalliseen omistukseen? Ei, yksikään sosialidemokraattien puolue ei tee tällaista varausta. Sitä vähemmän on meillä syytä sepitellä keksittyjä kauhuja kansallistamisesta. Kansallistaminen on maakoron luovuttamista valtiolle. Talonpojat eivät useimmissa tapauksessa saa maasta minkäänlaista maakorkoa. Siis kansallistamisen yhteydessä he eivät joudu maksamaan mitään, ja talonpoikais-demokraattinen valtio (jota Maslov vaiteliaasti edellyttää zemstvollistamisellaan, mutta jota hän ei tarkasti määrittele) saattaa vielä voimaan asteittain kohoavan tuloveron ja alentaa pienisänniltä perittäviä maksuja. Kansallistaminen helpottaa maiden mobilisointia, mutta se ei ensinkään merkitse minkäänlaista maan poisottamista pientalonpojilta vastoin heidän tahtoaan.

Toiseksi, jos esitetään perusteluja kansallistamista vastaan lohkotilallisten talonpoikien „vapaaehtoisen suostumuksen” kannalta, niin kysymme Masloville: tulevatko omistaja-talonpojat „suostumaan vapaaehtoisesti” siihen, että se „demokraattinen valtio”, jossa talonpojat tulevat olemaan voimana, antaisi heille parhaimpia, nimittäin tilanherrojen, kirkkojen ja hallitsijasuvun maita *vain vuokralle*? Sehän merkitsisi: siinä sinulle, huonot maat, osuusmaat ota

omiksesi, mutta hyviä, tilanherrojen maita saat vuokralle. Mustaa leipää ota ilmaiseksi, mutta valkoisesta maksa raha. Siihen eivät talonpojat suostu koskaan. Toveri Maslov, jompi kumpi: joko taloudelliset suhteet aiheuttavat välttämättä yksityisomistuksen ja se on edullista,— silloin pitää puhua tilanherrojen maiden jakamisesta tai konfiskoimisesta yleensä. Tahi kaiken maan kansallistaminen on mahdollista ja edullista,— ja silloin ei ole tarvetta tehdä ehdottomasti mitään erikoista poikkeusta talonpoikiin nähden. Kansallistamisen yhdistäminen maakunnallistamiseen ja maakunnallistamisen yhdistäminen yksityisomistukseen on yksinkertaisesti sekasotkua. Voidaan mennä takuuseen siitä, että sellaista toimenpidettä ei voitaisi koskaan toteuttaa, *vaikkapa demokraattisen vallankumouksen voitto olisi mitä täydellisin.*

III. TOV. MASLOVIN PERUSVIRHE

Tässä pitää pysähtyä vielä tarkastelemaan erästä näkökohtaa, joka juontuu edellä sanotusta, mutta vaatii yksityiskohtaisempaa käsittelyä. Sanoimme juuri, että voidaan mennä takuuseen siitä, ettei Maslovin ohjelmaa voida toteuttaa edes silloinkaan, vaikka demokraattisen vallankumouksen voitto olisi mitä täydellisin. Yleensä puhuen, määrättyjen ohjelmavaatimusten „toteuttamattomuutta” siinä mielessä, että niiden toteuttaminen ei ole varmaa nykyisen asiain tilan vallitessa tai lähitulevaisuudessa, ei voida pitää perusteluna näitä vaatimuksia vastaan. K. Kautsky osoitti sen erittäin havainnollisesti artikkelissaan Rosa Luxemburgia vastaan kysymyksessä Puolan riippumattomuudesta *. Rosa Luxemburg puhui, että tätä riippumattomuutta „ei voida toteuttaa”, mutta K. Kautsky väitti, ettei kysymys ole sen „toteutettavuudesta” tuossa mainitussa mielessä, vaan siitä, miten tämä tietty vaatimus vastaa yhteiskunnan kehityksen yleissuuntausta tai koko sivistyneessä maailmassa vallitsevaa yleistä taloudellista ja poliittista tilannetta. Ottakaa esimerkiksi Saksan sosialidemokratian ohjelmaan sisältyvä vaatimus, että kansa valitsisi kaikki virkailijat, sanoi Kautsky. Tietysti tätä vaatimusta „ei voida toteuttaa” Saksassa nykyään vallitsevan

* Ote tuosta kirjoituksesta on julkaistu „Zarjassa” № 4, kirjoituksessani agraariohjelman luonnoksesta. (Ks. Teokset, 6. osa, ss. 106—107. Toim.)

asiaintilan kannalta katsoen. Mutta siitä huolimatta tämä vaatimus on aivan oikea ja välttämätön, sillä se on johdonmukaiseen demokraattiseen kumoukseen kuuluva elimellinen osa, kumoukseen, jota kohti koko yhteiskunnallinen kehitys kulkee ja jota sosialidemokratia pyrkii toteuttamaan sosialismin ehtona ja sosialismin poliittisen päällysrakennuksen välttämättömänä elimellisenä aineksena.

Senpä tähden, puhuessamme Maslovin ohjelman toteuttamattomuudesta, me korostammekin sanoja: vaikka demokraattisen vallankumouksen voitto olisi mitä täydellisin. Emme puhu lainkaan siitä, ettei Maslovin ohjelma ole toteutettavissa nykyisten poliittisten suhteiden ja olojen näkökannalta. Ei. Me väitämme, että juuri täydellisen ja loppuun saakka johdonmukaisen demokraattisen kumouksen oloissa, s.o. juuri sellaisissa poliittisissä oloissa, jotka tulevat olemaan hyvin kaukana nykyoloista ja jotka tulevat olemaan perusteellisille agraarireformeille suotuisimpia, juuri sellaisissa oloissa Maslovin ohjelmaa ei voida toteuttaa, eikä siksi, että se olisi niin sanoaksemme liian laaja, vaan siksi, että se on liian suppea noiden ehtojen kannalta katsoen. Toisin sanoen: ellei asia kehity demokraattisen vallankumouksen täydelliseen voittoon saakka, niin ei voida puhuakaan vakavasti mistään tilanherrojen maanomistuksen hävittämisestä, mistään hallitsijasuvun maiden y.m.s. maiden konfiskoimisesta eikä mistään kunnallistamisesta j.n.e. Sitä vastoin jos asia kehittyi demokraattisen vallankumouksen täydelliseen voittoon saakka, niin kumous *ei voi* rajoittua yksistään siihen, että osa maista kunnallistetaan. Kumous, mikä lakaisee pois koko tilanherrain maanomistuksen (ja juuri sellaista kumousta edellyttävät sekä Maslov että kaikki ne, jotka kannattavat tilanherrain kartanoiden jakamista tai niiden konfiskoimista),— sellainen kumous vaatii niin suurta vallankumouksellista tarmoa ja vallankumouksellista mittavuutta, että se kohoaa asteelle, jollaista ei historiassa ole vielä ennen nähty. Jos sellainen kumous edellytetään mahdolliseksi ilman tilanherrojen maaomaisuuden konfiskoimista (Maslov puhuu ohjelmaluonnoksessaan vain „luovutuksesta” eikä konfiskoimisesta), ilman kaiken maan kansallistamista koskevien aatteiden hyvin laajaa leviämistä „kansassa”, ilman poliittisesti edistyneimpien demokratismin muotojen luomista, niin se merkitsee tolkkuttomuuden edellyttämistä.

Yhteiskuntaelämän kaikki puolet ovat sidotut kiinteästi toinen toisiinsa, ja viimekädessä ne ovat täydellisesti alistetut tuotantosuhteille. Niin perinpohjainen toimenpide kuin tilanherrain maanomistuksen hävittäminen ei ole ajateltavissa ilman valtiollisten muotojen perusteellista muuttamista (ja tuo muuttuminen tämän talousreformin oloissa on mahdollinen vain demokratismiin suuntaan), se ei ole ajateltavissa ilman sitä, että „kansan” ja talonpoikainen ajattelu, joka vaatii maan yksityisomistuksen suurimman erikoismuodon hävittämistä, nousisi vastustamaan maan yksityisomistusta yleensä. Toisin sanoen: niin ratkaiseva kumous kuin tilanherrojen maanomistuksen hävittäminen jo sellaisenaan antaa kiertämättä mitä voimakkaimman sysäyksen eteenpäin koko yhteiskunnalliselle, taloudelliselle ja poliittiselle kehitykselle. Sosialistin, joka asettaa päiväjärjestykseen kysymyksen sellaisesta kumouksesta, pitää ehdottomasti harkita myöskin siitä juontuvia uusia kysymyksiä, hänen on harkittava tätä kumousta myöskin sen tulevaisuuden eikä ainoastaan sen menneisyyden kannalta.

Juuri tältä puolelta тов. Maslovin luonnos onkin erikoisen epätydyttävä. Tämä luonnos formuloi väärin ensinnäkin ne tunnukset, joiden pitäisi nyt, heti ja viipymättä sytyttää, tehostaa, levittää ja „järjestää” agraarivallankumousta: sellaisina tunnuksina voivat olla vain kaikkien tilanherroille kuuluvien maiden *konfiskoiminen* ja se, että siinä tarkoituksessa muodostetaan ehdottomasti *talonpoikaiskomiteat* paikallisen, kansalle läheisen ja voimakkaan vallankumouksellisen vallan elinten ainoana tarkoituksenmukaisena muotona. Toiseksi tämä luonnos on väärä siksi, ettei se osoita täsmällisesti niitä poliittisia ehtoja, joita ilman „kunnallistaminen” ei ole välttämättä hyödyllinen toimenpide, vaan on varmasti proletariaatille ja talonpoikaistolle vahingollinenkin, nimittäin ettei se anna mitään täsmällistä ja aivan selvää määritelmää käsitteelle: „demokraattinen valtio”. Kolmanneksi tämä luonnos — ja tämä onkin sen oleellisimpia, mutta harvimminkin huomattuja puutteita — ei käsittele nykyistä agraarikumousta sen tulevaisuuden kannalta, ei osoita niitä tehtäviä, mitkä tästä kumouksesta välittömästi juontuvat, tätä luonnosta vaivaa epäsuhde niiden taloudellisten ja poliittisten edellytysten välillä, joille se rakentuu.

Tosiaanakin, silmäilkääpä tarkemmin kaikkein lujinta (kolmatta) perustelua, jolla Maslovin luonnosta voidaan puolustaa. Tämä perustelu kuuluu näin: kansallistaminen voimistaa porvarillisen valtion valtaa, silloin kun sellaisen valtion kunnalliset ja yleensä paikalliset elimet ovat demokraattisempia, niitä eivät rasita armeijan ylläpitokustannukset, ne eivät täyty välittömästi poliisitehtäviä proletariaatin sortamiseksi ynnä muuta, j.n.e. On helppo huomata, että tämä perustelu *ei edellytä aivan demokraattista valtiota*, vaan nimenomaan sellaista, missä juuri tärkein kohta, keskusvalta, säilyy kaikkein lähimpänä vanhoja sotilaallis-virkavaltaisia järjestelmiä, missä paikallisvirastot, vaikka ovatkin toisarvoisia ja alistettuja, ovat parempia, demokraattisempia kuin keskusvirastot, t.s. tämä perustelu edellyttää sitä, että *demokraattista kumousta ei ole viety loppuun saakka*. Tämä perustelu edellyttää *vaiteliaasti* jotakin välimuotoa Aleksanteri III:n aikaisen Venäjän, jolloin zemstvot olivat parempia kuin keskusvirastot, ja sen kauden Ranskan välillä, jolloin Ranskassa oli „tasavalta ilman tasavaltalaisia”, jolloin proletariaatin voimistumista pelästynyt *taantumuksellinen* porvaristo muodosti epädemokraattisen „monarkkisen tasavallan” keskusvirastoinen, jotka olivat paljon huonompia kuin paikalliselimet, vähemmän demokraattisia ja enemmän sotilashengen, virkavaltaisuuden ja poliisikomennon hengen läpitunkemia. Itse asiassa Maslovin luonnos edellyttää vaiteliaasti sitä, ettei meidän poliittisen minimiohjelmamme vaatimuksia ole täysin toteutettu, ettei ole taattu kansan itsevaltiutta, ei ole hävitetty pois vakinaista armeijaa eikä saatettu voimaan virkamiesten valinnallisuutta j.n.e.,— toisin sanoen: ettei meidän demokraattinen vallankumouksemme ole mennyt loppuun saakka, samoin kuin suurin osa Euroopan demokraattisista vallankumouksistakaan, että se on samoin typistetty, väärennetty ja „käännetty takaisin” kuin kaikki nekin. Maslovin luonnos on erikoisesti sovellettu puolinaiseen, epäjohdonmukaiseen, epätäydelliseen taikka typistettyyn ja taantumuksen „vaarattomaksi tekemään” demokraattiseen kumoukseen*.

* Kautsky, John Maslov vetoaa, mainitsee erikoisesti kirjassaan „Agrarfrage” („Agraarikysymys”: *Toim.*), että kansallistamisella, joka olisi tolkutonta Mecklenburgin oloissa, olisi toinen merkitys demokraattisessa Englannissa tahi Australiassa.

Tämä seikka juuri tekeekin Maslovin luonnoksen kerrassaan keinotekoiseksi, mekaaniseksi, toteuttamattomaksi tämän sanan edellämainitussa merkityksessä, sisäisesti ristiriitaiseksi ja hataraksi sekä vihdoin yksipuoliseksi (sillä demokraattisesta kumouksesta siirtyminen on ajateltavissa vain demokratianvastaisen porvarillisen taantumuksen suuntaan eikä proletariaatin kärjistettyyn taisteluun sosialismin puolesta).

Sen *vaitelias* edellyttäminen, ettei demokraattista kumousta ole viety loppuun saakka, ettei ole toteutettu meidän poliittisen minimiohjelmamme perusvaatimuksia, on kerrassaan sallimatonta. Sellaista seikkaa ei saa mitenkään sivuuttaa vaitiololla, vaan se on mainittava aivan täsmällisesti. Jos Maslov olisi halunnut olla uskollinen itselleen, jos hän olisi halunnut poistaa luonnoksestaan kaikkinaiset keskeneräisyyden ja sisäisen vilpillisyyden ainekset, niin silloin hänen olisi pitänyt sanoa: koska valtio, joka meillä nykyisestä kumouksesta syntyy, tulee „todennäköisesti” olemaan kovin vähän demokraattinen, niin olisi parasta olla voimistamatta sen valtaa kansallistamisella ja rajoittua zemstvollistamiseen, sillä „*luultavasti*” zemstvot tulevat olemaan parempia ja demokraattisempia kuin valtion keskusvirastot. Sellainen ja vain sellainen on Maslovin luonnokseen sisältyvä vaitelias edellytys. Sen vuoksi, käyttäessään luonnoksessaan sanontaa „demokraattinen valtio” (3. kohta) ja vieläpä ilman mitään varauksia, hän sanoo mitä suurimman valheen, johtaa harhaan itseään ja proletariaattia sekä koko kansaa, sillä todellisuudessa hän „sovittelee” luonnoksensa nimenomaan *epä*demokraattisen valtion, taantumuksellisen valtion mukaiseksi, joka on syntynyt keskeneräisestä, loppuun saakka viemättömästä tai taantumuksen „peruuttamasta” demokratismista.

Koska asia on näin,— ja niin se epäilemättä on,— niin käy selväksi Maslovin luonnoksen koko keinotekoisuus ja „sepitemällisyys”. Todellakin, jos edellytetään valtiota, jossa keskusvalta on taantumuksellisempi kuin paikalliset vallanelimet, sen tapaista valtiota, kuin oli Ranskan kolmas tasavalta ilman tasavaltalaisia, niin on suorastaan naurettavaa ajatellakaan mahdolliseksi tilanherrain maanomistuksen hävittämistä sellaisen valtion aikana taikka mahdolliseksi niissä oloissa edes säilyttää vallankumouksellisella rynnistyksellä toimeenpantu tilanherrain maan-

omistuksen hävittäminen. Siinä maanosassa, jota nimitetään Euroopaksi, ja vuosisadalla, jota sanotaan XX vuosisadaksi, jokaisen *sellaisen* valtion pitäisi kiertämättä, luokkataistelun objektiivisen logiikan pakosta *alkaa* tilanherrain maanomistuksen *varjelemisesta* tai sen *voimaanpalauttamisesta*, jos se on osaksi jo hävitetty. Sillä jokaisen tällaisen puolidemokraattisen, mutta todellisuudessa taantumuksellisen valtion koko tarkoitus, objektiivinen tarkoitus onkin se, että saataisiin pidetyksi pystyssä porvari-, tilanherra- ja virkamiesvallan *peruspylväät*, uhraten vain vähemmän oleelliset etuoikeudet. Sillä taantumuksellisen keskusvallan ja verrattain „demokraattisten” paikallisvirastojen, zemstvojen, kunnallishallintojen y.m.s. rinnakkainen olemassaolo tällaisissa valtioissa on selitettävissä yksinomaan, ainoastaan sillä, että nämä paikallisvirastot puuhailevat *porvarilliselle valtiolle vahingolonta* „pesuastioiden tinaamista”, vedellä varustelua, sähköraitioiteitä y.m.s. toimenpiteitä, jotka eivät voi horjuttaa *perustuksiltaan* sitä, mitä sanotaan „vallitsevaksi yhteiskuntajärjestelmäksi”. Olisi lapsellisen naiivia ulottaa niitä havaintoja, jotka on tehty zemstvojen toiminnasta vedellä varustelun ja valaistuksen alalla, niiden mahdolliseen „toimintaan” tilanherrojen maanomistuksen hävittämiseksi. Se olisi samaa kuin jos kokonaan sosialidemokraateista valittu kaupunginduuma jollakin ranskalaisella syrjäkulmalla aikoi „kunnallistaa” kaikkialla Ranskassa yksityisomistukselliset maapalstat, joille on rakennettu yksityisten omistamia taloja. Siinähan se kysymys onkin, että toimenpide, jolla hävitetään tilanherrojen maanomistus, luonteensa puolesta hiukkasen eroaa toimenpiteistä vedellä varustelun, valaistuksen, puhdistuksen y.m.s. parantamisen alalla. Siinähan se kysymys onkin, että edellinen „toimenpide” „kajoaa” mitä julkeimmalla tavalla *koko* „vallitsevan yhteiskuntajärjestelmän” syvimpiin perustuksiin, horjuttaa ja jäyttää noita perustuksia jättiläisvoimalla, helpottaa proletariaatin rynnistystä koko porvarillista järjestelmää vastaan niin laajalti, ettei sellaista ole historiassa ennen nähty. Niin juuri, jokaisen porvarillisen valtion on siinä pidettävä ennen kaikkea ja eniten huolta porvariston herruuden perustusten säilyttämisestä: kaikki oikeudet ja etuoikeudet autonomiaan pesuastioiden tinaamisessa hävitetään yhdessä tuokiossa, koko kunnallistaminen lentää

kerralla hornan tuuttiin, kaikkalainen demokratismiin varjokin raastetaan paikallisista laitoksista „rankaisuretkikuntien” avulla jäljettämiin heti, kun vain on kajottu porvari- ja tilanherravaltion perusetuihin. Kun viattomin naamoin edellytetään kunnallis-demokraattista autonomiaa taantumuksellisen keskusvallan vallitessa ja kun tämä „autonomia” ulotetaan tilanherrain maanomistuksen hävittämiseen saakka, niin se merkitsee sitä, että annetaan ainutlaatuisia mallinäytteitä havainnollisista tolkkutumuuksista tai äärettömästä poliittisesta naiiviudesta.

IV. AGRAARIOHJELMAMME TEHTÄVÄT

Kysymys VSDTP:n agrariohjelmasta selvenisi huomattavasti, jos yrittäisimme esittää tämän ohjelman yksinkertaisina ja selvinä neuvoina, joita sosialidemokratian on annettava proletariaatille ja talonpoikaistolle demokraattisen vallankumouksen kaudella.

Ensimmäinen neuvo on välttämättä oleva tällainen: kaikki ponnistelut on suunnattava talonpoikaiskapinan täydellisen voiton saavuttamiseen. Ilman sellaista voittoa ei voida puhuakaan vakavasti „maiden poisottamisesta” tilanherroilta eikä todella demokraattisen valtion luomisesta. Ja tunnus, joka kutsuu talonpoikia kapinaan, voi olla vain yksi: kaikkien tilanherroille kuuluvien maiden konfiskoiminen (eikä suinkaan maanluovutus yleensä eikä yleensä pakkoluovutus, jotka jättävät varjoon kysymyksen lunastuksesta) sekä ehdottomasti konfiskoiminen talonpoikaiskomiteoiden toimesta jo ennen perustavaa kokousta.

Kaikki muut neuvot (siinä luvussa myös „maanluovutus”-tunnus, jota Maslov ehdottaa, ja koko hänen kunnallistamisohjelmansa) merkitsevät kehoitusta ratkaista kysymys ei kapinalla, vaan sopimalla tilanherrojen kanssa, sopimalla taantumuksellisen keskusvallan kanssa, ne merkitsevät kehoitusta ratkaista kysymys byrokraattista eikä vallankumouksellista tietä, sillä kaikkein demokraattisimmatkaan alue- ja zemstvojärjestöt eivät voi olla olematta byrokraattisia vallankumouksellisiin talonpoikaiskomiteoihin verrattuna, joiden pitää itse paikalla, viipymättä tehdä selvä tilanherroista ja anastaa itselleen yleiskansallisen perustavan kokouksen vahvistettavaksi kuuluvat oikeudet.

Toinen neuvo on välttämättä oleva tällainen: ilman täydelleen toimeenpantua poliittisen järjestelmän demokratisointia, ilman tasavaltaa ja todella taattua kansan itsevaltiutta ei ole ajattelemistakaan talonpoikaiskapinan saavutusten säilyttämistä eikä sitä, että voitaisiin ottaa edes jonkinlainen askel eteenpäin. Tämä neuvomme työläisille ja talonpojille meidän on formuloitava erikosen selvästi ja täsmällisesti, etteivät olisi mahdollisia minkäänlaiset epäilykset, mitkään kaksimielisyydet, mitkään kierot tulkinnat eikä mikään sellainen, että vaiteliaasti pidettäisiin mahdollisina sellaisia tolkkuttomuuksia kuin mahdollisuus hävittää pois tilanherrain maanomistus taantumuksellisen keskusvallan vallitessa. Ja sen vuoksi, viedessämme pontevasti eteenpäin poliittisia neujamme, meidän on sanottava talonpojalle: otettuasi maan, sinun on mentävä edelleen, muuten tilanherrat ja suurporvaristo välttämättä nujertavat sinut ja lyövät takaisin. Ei voida ottaa maata ja pitää sitä hallussaan ilman uusia poliittisia saavutuksia, antamatta uutta ja vieläkin ratkaisevampaa iskua koko maan yksityisomistukselle yleensä. Jos politiikassa, samoin kuin kaikessa yhteiskuntaelämässä, ei mene eteenpäin, niin tulee lyödyksi takaisin. Joko porvaristo, vahvistuttuaan demokraattisen kumouksen jälkeen (joka luonnollisesti lujittaa porvaristoa), ottaa takaisin työläisiltä ja talonpoikaisjoukoilta kaikki heidän saavutuksensa,—tahi proletariaatti ja talonpoikaisjoukot raivaavat itselleen tien eteenpäin. Ja se merkitsee tasavaltaa ja täydellistä kansan itsevaltiutta. Se merkitsee: jos saadaan pystytetyksi tasavalta, niin suoritetaan kaiken maan kansallistaminen porvarillis-demokraattisen kumouksen mahdollisena maksimumimääränä, luonnollisena ja välttämättömänä askeleena eteenpäin porvarillisen demokratismen voitosta kohti sosialismin puolesta käytävän todellisen taistelun aloittamista.

Kolmas ja viimeinen neuvo: järjestäytykää erikseen, kaupungin ja maaseudun proletaarit ja puoliproletaarit. Älkää luottako minkäänlaisiin pienisäntiin, ei edes kaikkein pienimpiinkään, vaikka he olisivat „työtä tekeviäkin”. Älkää ihastuko pientalouteen tavaratuotannon säilyessä. Mitä lähemmäksi talonpoikaiskapinan voittoa päästään, sitä lähempänä on hetki, jolloin isäntä-talonpojat kääntyvät proletariaattia vastaan, sitä tarpeellisempi on itsenäinen proletaarinen järjestö, sitä tarmokkaammin, sitkeämmin,

päättäväisemmin ja äänekkäämmin meidän on kutsuttava täydelliseen sosialistiseen kumoukseen. Me tuemme talonpoikaisliikettä loppuun saakka, mutta meidän on muistettava, että se on toisen luokan liikettä, *ei sen* luokan, joka kykenee suorittamaan ja suorittaa sosialistisen kumouksen. Sen vuoksi jätämme sivuun kysymyksen, mitä maalle olisi tehtävä sen jakamisen kannalta, talouden kohteena,— tämän kysymyksen voivat porvarillisessa yhteiskunnassa ratkaista ja tulevat ratkaisemaan vain isännät ja pienisännät. Meitä sen sijaan kiinnostaa kokonaan (ja talonpoikaiskapinan voiton jälkeen tulee kiinnostamaan melkein yksinomaan) kysymys: mitä maaseudun proletariaatin on tehtävä? Me käsittelemme ja tulemme käsittelemään pääasiallisesti tätä kysymystä ja annamme pikkuporvarien ideologiien sepitellä maankäytön tasasuhtaisuutta ja kaikkea muuta sen tapaista. Tähän kysymykseen, uuden, porvarillisdemokraattisen Venäjän peruskysymykseen, me vastaamme: maaseudun proletariaatin pitää järjestäytyä itsenäisesti yhdessä kaupunkiproletariaatin kanssa täydellisen sosialistisen kumouksen puolesta käytävää taistelua varten.

Meidän agraariohjelmamme pitää siis muodostua kolmesta perusosasta: ensinnäkin siinä on määriteltävä mitä päättäväisin kehoitus talonpoikain vallankumoukselliseen rynnistykseen tilanherrain maanomistusta vastaan; toiseksi siinä on täsmälleen osoitettava seuraava askel, minkä liike voi ottaa ja mikä sen täytyy ottaa talonpoikain saavutusten vakiinnuttamiseksi ja siirtymiseksi demokratian voitosta välittömään proletaariseen taisteluun sosialismin puolesta; kolmanneksi siinä on osoitettava puolueen proletaariset luokkatehtävät, jotka asettuvat sitä tiukemmin eteemme ja sitä sitkeämmin vaativat niiden selvää asettelua, mitä lähempänä on talonpoikaiskapinan voitto.

Maslovin ohjelma ei ratkaise yhtäkään niistä perustehtävistä, mitkä VSDT-puolueen nyt on ratkaistava: tämä ohjelma ei anna sellaista tunnusta, joka nyt heti, viipymättä, mitä epädemokraattisimman valtion kaudella suuntaisi talonpoikaisliikettä voittoon,— tämä ohjelma ei määrittele täsmällisesti niitä poliittisia uudistuksia, jotka ovat välttämättömiä agraariuudistusten päätökseen viemiseksi ja vakiinnuttamiseksi,— se ei osoita toimenpiteitä, joita maareformin alalla tarvitaan sillä ehdolla, että on olemassa mitä täydellisin ja johdonmukaisin demokratismi,—

se ei luonnehdi puolueemme proletaarista asennetta kaikkiin porvarillis-demokraattisiin uudistuksiin nähden. Tämä ohjelma ei määrittele sen enempää „ensimmäisen askeleen” ehtoja kuin „toisen askeleen” tehtäviäkään, vaan sekoittaa kaikki yhteen kasaan, alkaen hallitsijasuvun maiden luovuttamisesta olemattoman „demokraattisen valtion” haltuun ja jatkaa sitten tilanherrojen maiden luovuttamisella demokraattisten kunnanhallintojen käsiin siltä varalta, että keskusvalta olisi luonteeltaan epädemokraattinen! Tämä ohjelma, ollen tällä ajankohdalla käytännöllisen merkityksensä kannalta epävallankumouksellinen ja rakentuen sen olettamuksen varaan, että puolitaantumuksellisen keskusvallan kanssa tehdään aivan keinotekoiset ja kerrassaan uskomattomat kaupat, ei voi tarjota työväenpuolueelle ohjeita yhdelläkään niistä demokraattisen kumouksen kehitysteistä, mitkä ovat mahdollisia ja yleensä ajateltavissa Venäjällä.

Teemme yhteenvedon: ainoa oikea ohjelma demokraattisen kumouksen oloissa on oleva tällainen: meidän on viipymättä vaadittava tilanherrojen maiden konfiskoimista ja talonpoikaismokiteiden muodostamista*, eikä tähän vaatimukseen pidä liittää mitään rajoittavia varauksia. Tällainen vaatimus on vallankumouksellinen ja edullinen sekä proletariaatin että talonpoikaiston näkökannalta kaikissa, jopa huonoimmissakin oloissa. Tällainen vaatimus aiheuttaa kiertämättömänä seurauksenaan poliisivaltion romahduksen ja demokratismin voimistumisen.

Mutta ei saa rajoittua konfiskoimiseen. Demokraattisen vallankumouksen ja talonpoikaiskapinan kaudella me emme missään tapauksessa voi hylätä ehdottomasti maiden kansallistamista. Tämän vaatimuksen ehdoksi on vain asetettava aivan tarkasti osoitettu vissi poliittinen järjestelmä, jota ilman kansallistaminen saattaisi vahingoittaa proletariaattia ja talonpoikaistoa.

* Samoin kuin Ikskin, Maslov „näkee ristiriidan siinä, että me vaadimme säätyjen hävittämistä ja talonpoikaismokiteiden, s.o. säätyperusteisten komiteiden muodostamista. Itse asiassa tässä on vain näennäinen ristiriita: säätyjen hävittämiseksi on tarpeen alimman, sorretun säädyn „diktatuuri” — aivan samoin kuin on tarpeen proletariaatin diktatuuri, joita voitaisiin hävittää luokat yleensä ja siinä luvussa myös proletaari luokka. Koko agraariohjelmamme tarkoituksena on maaorjuus- ja säätyperinteiden hävittäminen agraarisuhteiden piiristä, ja niiden hävittämiseksi voidaan vedota ainostaan alimpaan säätyyn, niihin, joita nuo maaorjuudellisen järjestelmän jätteet sortavat”. *Lenin*. „Vastaus Iksille”, s. 29. (Ks. Teokset, 6. osa, s. 425. *Toim.*)

Sellainen ohjelma on oleva täydellinen ja eheä. Se tarjoaa ehdottoman maksimimäärän sitä, mikä on yleensä ajateltavissa jokaisen porvarillis-demokraattisen kumouksen aikana. Se ei sido sosialidemokratian käsiä, vaan sallii sekä jakamista että kansallistamista erilaisten poliittisten suhdanteiden mukaan. Se ei missään tapauksessa aiheuta epäsovua talonpoikaiston ja proletariaatin — demokratismien puolesta taistelijain kesken *. Se nosta nyt, heti paikalla, poliisi-itsevaltiudellisen poliittisen järjestelmän vallitessa, ehdottomasti vallankumouksellisia ja tätä järjestelmää vallankumouksellistavia tunnuksia, asettaen edelleen vaatimuksia myöskin demokraattisen vallankumouksen täydellisen voiton oloissa, t.s. oloissa, jolloin on muodostunut sellainen asiointila, että demokraattisen kumouksen loppuvieminen avaa uusia perspektiivejä ja tuo uusia tehtäviä.

Ohjelmassa on ehdottomasti osoitettava täsmälleen meidän erikoinen proletaarinen asenteemme koko demokraattisessa agraarikumouksessa. Ei pidä lainkaan kainostella sitä, että sellainen maininta on paikallaan taktillisessa päätöslauselmassa, taikka sitä, että se on ohjelman yleisen osan toistamista.

Asenteemme selvyuden vuoksi ja sen selvittämiseksi joukoille kannattaa kyllä uhrata mainiosti kaavoitettu teemojen jako ohjelma- ja taktiikkateemoihin.

Seuraavassa esitämme vastaavan agraariohjelman luonnoksen, joka on „agraarivaliokunnan” enemmistön laatima („agraarivaliokunnan” nimitti VSDTP:n Yhdistetty Keskuskomitea laatimaan uuden agraariohjelman luonnosta).

V. AGRAARIOHJELMAN LUONNOS

Tarkoituksella raivata pois maaorjuusjärjestelmän jätteet, jotka raskaana ikeenä painavat välittömästi talonpoikia, ja maaseudun luokkataistelun vapaan kehityksen etuja silmälläpitäen puolue vaatii:

* Jotta saataisiin hälvennetyksi pois kaikkalainen ajatuskin siitä, että työväenpuolue muka haluaa tyrkyttää talonpoikaistolle jonkinlaisia reformiluonnoksia talonpoikaiston tahdosta riippumatta, talonpoikaiston sisällä itsenäisesti kehityvästä liikkeestä huolimatta, ohjelmaluonnokseen on liitetty *variantti A*, jossa suoranaisen kansallistamisvaatimuksen asemesta puhutaan ensin siitä, että puolue tukee vallankumouksellisen talonpoikaiston pyrkimystä maan yksityisomistuksen lakkauttamiseen.

1) kaikkien kirkkojen, luostarien, hallitsijasuvun, valtion, tsaarin ja tilanherrojen maiden konfiskointia;

2) talonpoikaiskomiteain muodostamista hävittämään pikaisesti pois kaikki tilanherrojen vallan ja tilanherrojen etuoikeuksien jäljet sekä tosiasiallisesti määräämään konfiskoitujen maiden käytöstä siihen saakka, kunnes yleiskansallinen perustava kokous säättää uuden maankäyttöjärjestyksen;

3) kaikkien niiden verojen ja raskautusten lakkauttamista, jotka nykyään lankeavat talonpoikaiston — veronalaisen säädyn — kannettavaksi;

4) kaikkien niiden lakien lakkauttamista, jotka rajoittavat talonpojan määräysvaltaa maansa suhteen;

5) että valinnallisille kansanoikeuksille on annettava valtuudet alentaa kohtuuttoman korkeita vuokramaksuja ja julistaa mitättömiksi orjuuttavaa laatua olevat sopimukset.

Jos taas nykyisen vallankumouksen ratkaiseva voitto Venäjällä takaa täydellisesti kansan itsevaltiuden, t.s. luo tasavallan ja täysin demokraattisen valtiojärjestelmän, niin puolue tulee * pyrkimään siihen, että maan yksityisomistus lakkautetaan ja kaikki maat luovutetaan koko kansan yhteiseksi omaisuudeksi.

Tämän ohella Venäjän sosialidemokraattinen työväenpuolue asettaa kaikissa tapauksissa ja demokraattisten agraariuudistusten kaikissa vaiheissa tehtäväkseen pyrkiä sitkeästi maaseudun proletariaatin järjestämiseen itsenäiseksi luokkajärjestöksi, selittää sille, että sen edut ovat sovittamattoman vastakkaiset talonpoikaistorvariston eduille, varoittaa maaseudun proletariaattia mieltymästä pientalousjärjestelmään, joka tavaratuotannon vallitessa ei pysty milloinkaan hävittämään joukkojen kurjuutta, ja vihdoin osoittaa välttämättömäksi täydellinen sosialistinen kumous ainoana keinona, joka hävittää pois kaikkinaisen kurjuuden ja kaikkinaisen riiston.

* A-variantti.

...niin puolue tulee tukemaan vallankumouksellisen talonpoikaiston pyrkimystä maan yksityisomistuksen lakkauttamiseen ja pyrkimään siihen, että kaikki maat luovutetaan valtion omaisuudeksi.